

Risicogericht werken

Artikel 2 uit een reeks artikelen met achtergrondinformatie over Risicogericht werken

Risicogericht werken in de organisatie

Rond risicogericht werken bestaan vele beelden. We hebben in de afgelopen jaren gemerkt dat het een containerbegrip is geworden, waarbij mensen steeds verschillende aspecten van het begrip centraal zetten. 'Integraal werken, dialoog voeren met initiatiefnemers, risico's in beeld brengen, niet regels maar risico's centraal stellen, verantwoordelijkheidsverdeling, competentieontwikkeling etc'. Risicogericht werken bestaat uit deze verschillen aspecten, maar vormen juist *tezamen* het risicogerichte gedachtegoed rond deze verandering. Het een kan niet zonder het ander, zo hebben we gemerkt. In dit artikel laten we zien hoe die verschillende aspecten met elkaar samenhangen en wat dat betekent voor de organisatie en de mensen, die er werken.

Wat is risicogericht werken?

Vanuit het programma hanteren we een brede benadering waarbij we zo veel als mogelijk aansluiten bij de visie uit 2015¹. Risicogericht werken gaat over:

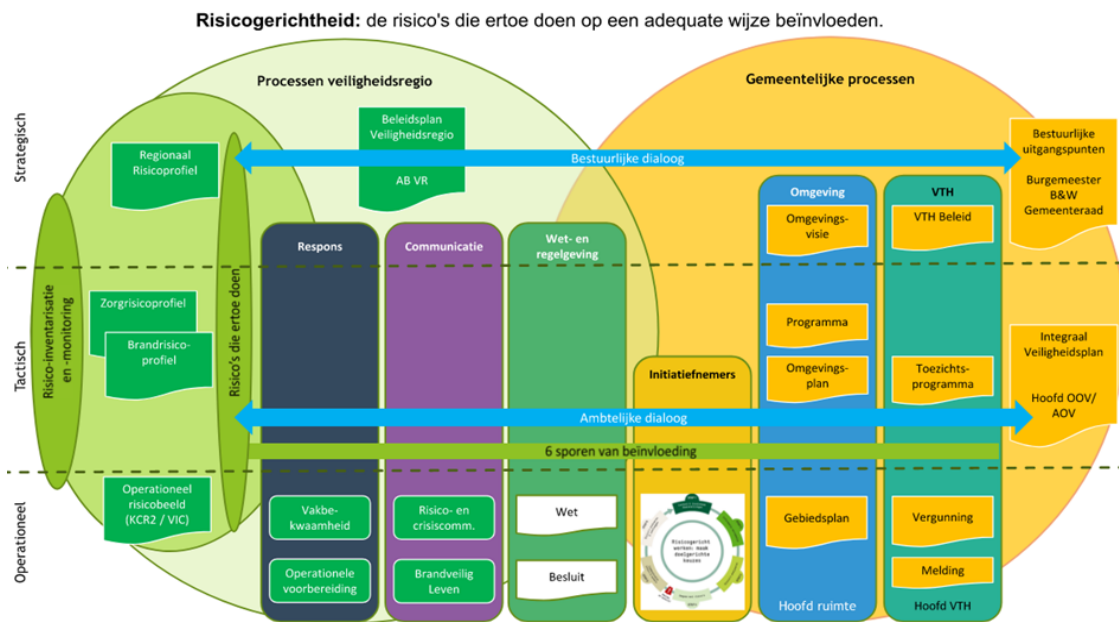
- **De focus leggen op de risico's, die ertoe doen.** Het gaat om een volledige en eenduidige inventarisatie en analyse van de risico's, om een weloverwogen keuze te maken waar je de focus op legt (op basis van de doelstellingen van de organisatie en de mogelijkheden om risico's te beïnvloeden). Verder gaat het om continue risicomonitoring en eventueel bijsturen op basis van nieuwe inzichten. Daarbij zouden de risico's leidend moeten zijn voor beleid, prioritering, sturing en voor het organiseren van werkprocessen zodat risicogericht werken ook brede betekenis krijgt in de organisatie.
- **De risico's die ertoe doen adequaat beïnvloeden.** Het gaat hierbij om een brede benadering, vanuit verschillende disciplines en om gezamenlijk te kijken naar de meest effectieve wijze om de risico's te voorkomen, te verminderen of de gevolgen te beperken. We hebben hiervoor zes beïnvloedingssporen geïdentificeerd. Op de website (www.risicogerichtwerken.nl) worden deze zes sporen allen nader toegelicht. Belangrijk hierbij is ook een brede stakeholderbenadering, waarbij je niet alleen kijkt of je invloed kan hebben op de beslissers (bevoegd gezag), maar ook direct op de initiatiefnemers en andere belanghebbenden. Doel is meer bewustwording over restryrisico's en veiligheidswinst te behalen met de meest effectieve methoden.
- **Continue bestuurlijke en ambtelijke dialoog.** Een goede bestuurlijke en ambtelijke dialoog over risico's en de voorgestelde aanpak ervan (beleid en maatregelen) is nodig omdat de veiligheidsregio's veelal niet altijd zelf 'aan de knoppen draaien'. Zij zijn afhankelijk van hun bestuur, betrokken overheden (gemeenten, provincies, waterschappen), partners en bedrijven. Zij maken immers de beleidskeuzes en treffen maatregelen op het gebied van veiligheid. Gerelateerd hieraan is een goede vertaling van de afspraken met de gemeenten (opdrachtgever van de veiligheidsregio)² en borging daarvan in relevante beleidsdocumenten (beleidsplan, integrale veiligheidsplannen, omgevingsvisies, toezichtsplannen etc.) belangrijk.

In de figuur hierna hebben we de samenhang tussen deze verschillende aspecten van risicogericht werken in beeld gebracht. Bijgevoegde 'praatplaat' toont ook hoe de dialoog met gemeenten op meerdere niveaus (bestuurlijk, tactisch, operationeel) gevoerd wordt en hoe de aanpak in de zes sporen hierin naar voren komt.

¹ Zie ook https://www.veiligheidsberaad.nl/Documents/Visie_Risicogerichtheid-Samen_zorgen_voor_echte_coproductie.pdf

² Omdat gemeenten opdrachtgever zijn voor de veiligheidsregio's (verlengd lokaal bestuur).

Figuur 2. Risicogericht werken in samenhang.

De focus leggen op de risico's, die ertoe doen

Deze plaat laat zien dat er samenhang is tussen de inventarisatie- en analyse van risico's en de aanpak, die je kiest om deze te beïnvloeden. Te beginnen aan de linkerkant waar de keuze wordt gemaakt over 'de risico's, die ertoe doen'. Daarbij zien we dat de regionale risicoprofielen (RRP) worden opgesteld op strategisch niveau. Hierin wordt in beeld gebracht wat de trends en ontwikkelingen zijn op het gebied van branden, rampen en crises. Op basis hiervan worden beleidskeuzes gemaakt voor de langere termijn, die worden vastgelegd in het regionale beleidsplan van de veiligheidsregio. Maar het RRP heeft ook een vertaling naar het tactische niveau waarbij veiligheidsregio's de aanpak van risico's en de toedeling van capaciteit in hun jaarplannen en programma's vastleggen. Hierbij zien we vaker een verdieping naar specifieke domeinen, denk aan het brandrisicoprofiel en het zorgrisicoprofiel. De verbinding met het RRP is hierbij overigens niet altijd vanzelfsprekend, maar zou volgens ons wel moeten worden gelegd. Ook op operationeel niveau worden risico's in beeld gebracht. Vaak zijn dit meer dynamische risico's, die nodig zijn om de inzet van hulpdiensten en partners goed te organiseren. Het gaat dan om 'real-time' risicomonitoring, zoals die binnen KCR2 en de regionale VIC/K's worden vormgegeven.

De risico's die ertoe doen adequaat beïnvloeden: zes sporen van beïnvloeding

In de 'praatplaat' zijn in verschillende kleuren zes sporen benoemd, die kunnen worden ingezet om risico's te beïnvloeden. Denk aan het spoor van de vergunningverlening, toezicht & handhaving (VTH) of de communicatie en voorlichting van gebruikers. Dit laatste is soms veel effectiever dan betrokkenheid bij formele (besluitvormings-) trajecten. Wij zien bij veel regio's dat zij de focus vooral leggen op het risicogericht werken binnen de vergunningverlening en het toezicht (spoor VTH). Daarbij wordt niet alleen gekeken naar de regelgeving, die van toepassing kan zijn, maar ook naar het bredere veiligheidsvraagstuk dat voorligt. Op basis van scenario's en bijvoorbeeld het kenmerkenschema worden risico's benoemd en wordt vervolgens gekeken welke maatregelen mogelijk zijn om die risico's te voorkomen of verkleinen. Regio's, die al wat verder zijn met het risicogerichte gedachtegoed, zien wij vaker de verbreding maken naar andere sporen van beïnvloeding en deze (tegen elkaar) afwegen in de mate van effectiviteit rondom een bepaald risico. Op de website www.risicogerichtwerken.nl staat een nadere toelichting van elk spoor.

Continue bestuurlijke en ambtelijke dialoog

De sporen, die meer naar de rechterkant in oranje weergegeven staan (spoor 'Omgeving' en spoor 'VTH') zijn de sporen, die primair de regie vragen van de gemeenten en waarover veiligheidsregio's dus nadrukkelijk met gemeenten in gesprek moeten. Hier staan de oranje gekleurde (beleids-) instrumenten, die daarbij van toepassing zijn. De sporen, die meer links, in het groene deel van het model staan, vragen primair de regie van de veiligheidsregio en deze kunnen verschillende afdelingen van de veiligheidsregio samen oppakken. Het gaat dan bijvoorbeeld om de operationele voorbereiding voor de respons door incidentbestrijding en crisisbeheersing en de communicatie en inspanningen voor brandveilig leven maar ook in adviesbrieven. Ook het beïnvloeden van wet- en regelgeving staat links benoemd, al geschiedt dat vaak meer op landelijk niveau, bijvoorbeeld door het Veiligheidsberaad of Brandweer Nederland. Links staan ook groengekleurde (beleids-) instrumenten, die daarbij van toepassing zijn. Het gesprek met de initiatiefnemer kunnen we apart organiseren, maar vaak voeren we deze dialoog met initiatiefnemers ook op gemeentelijke overlegtafels. Vandaar dat dit spoor in het midden staat gepositioneerd.

Op basis van voorgaande wordt ook duidelijk dat risicogericht werken nooit in een vacuüm tot stand kan komen. Het vraagt nadrukkelijk de samenwerking van verschillende afdelingen binnen de veiligheidsregio (intern) en met verschillende afdelingen van de gemeenten. Ook zal het gesprek nadrukkelijk met andere adviespartners dan alleen met gemeenten gevoerd (moeten) worden. Denk hierbij aan omgevingsdiensten en GGD.

=====

Colofon:

Dit artikel is opgesteld door het programmateam Risicogerichtheid en kwam tot stand op basis van ervaringen in diverse regio's. Het programma richt zich op ondersteuning van de veiligheidsregio's met deze veranderopgave en wordt uitgevoerd in opdracht van de Vakraden Risico- en crisisbeheersing en Brandveiligheid. 14 maart 2024.

